

VIATGE A LA MATERNITAT D'ELNA

ELS DIES 12-13-14 D'OCTUBRE DEL 2018

DIA 12

- Sortim de l'Ateneu de Lleida a 2/4 de 7 i després de varies parades per recollir els altres viatgers, a les 7 i 9 minuts prenem la direcció a Figueres.
- Ens acompanya un historiador de la Memòria Històrica que es diu JOSEP GUÀRDIA, jubilat però entregat al projecte.
- Durant el viatge ens fa un resum del que actualment fa i de la història que podrem veure i sentir en el viatge.

- Aquest any se celebra els vuitanta anys de la Batalla del Segre on el 23 de desembre de 1938, van morir uns 300.000 soldats, passant-lo.
- 500.000 van a l'exili, el 50% son nens.
- A la platja d'Argelès en van morir 40.000 . No tenien aigua dolça i bevien aigua salada, que es van veure afectats per diverses malalties. Per dormir, feien clots a la sorra es ficaven dins i es tapaven amb la mateixa sorra. Això també els hi va produir erupcions a la pell que li deien "l'arenilla".
- Mentre ens explica tot això, passem per un camp on veiem com s'alcen globus aerostàtics de diversos colors. Tot un espectacle. En veiem dos que els estan inflant.
- Son les nou menys deu, quan arribem al restaurant per esmorzar. És una masia que es diu Restaurant Mas Ricart, del 1911. Es troba a Vic. Aquesta masia restaurant està envoltada per natura i té vistes al Montseny i a la Plana, el que fa que sigui un lloc tranquil i pintoresc. De bufet lliure.
- El lloc és una masia blanca amb galeria de porxos i acabada amb una torre. És molt bonic.
- Marxem de Can Ricart a les 10 i 10, direcció Girona - Roda de Ter. El camp està molt xop es nota que va ploure. Avui fa sol i la temperatura és de 18 graus.
- Anirem a Castelló d'Empúries amb visita guiada
- Estem a l'AP7, passem el Viaducte de Canadell, Sta Coloma de Farnés . Deixem el desviament de l'aeroport de Girona tot continuant per l'autopista.

- Veiem un gran núvol carregat d'aigua i continuem direcció Figueres i Perpinyà . Deixem la sortida a Celrà i seguim cap a la Jonquera.
- Ens desviem cap a Figueres -Roses. Trobem el desviament a l'Escala, La Bisbal. A l'esquerra el Parc Nacional dels Aiguamolls de l'Empordà. Anem direcció a Castelló D'Empúries. Hi arribem a 3/4 menys cinc de 12.
- La guia que tindrem a Castelló D'Empúries, es diu IRÀIDA.
- Per diferents raons els comtes d'Empúries varen traslladar la capital del comtat i la seva residència, de la grega i romana San Martí d'Empúries a la vila "Castillione" i nova vila comtal, Castelló d'Empúries.
- Es diu que en el segle XI, els comtes d'Empúries ja s' instal·len a la seva residència i es converteix, així, en la nova capital del comtat.
- Durant els segles X, XI, XII I XIII, es converteix en la tercera capital més important (Girona, Perpinyà i Castelló d'Empúries). Fou rica, sobretot pels seus teixits, que la fan amb més de 150 teixidors, convertint-se de població en ciutat.
- Prop de l'aparcament del bus, veiem el rentador públic. Construcció del segle XIX que incorpora elements del desaparegut convent de Sant Francesc, erigit l'any 1264 prop d'aquest indret. Hi destaquen les columnes toscanes (s/. XVI-XVII) que devien formar part del claustre. S'integren les galeries porticades que envolten al safareig que té un brollador al mig.

Basílica de SANTA MARIA, d'estil gòtic català, té una estructura i unes dimensions pròpies d'una catedral. Es comença a construir l'any 1064, (en el temps de Ponç Hug II) l'Església romànica. L'any 1261 es fa un altra projecte d'església, finalitza a l'inici del s/ XV.

- Som a l'interior i veiem que a prop de l'altar és més baix, d'estil gòtic afrancesat i la resta de la nau és molt més alt, del gòtic mediterrani, amb molts finestrals allargats on hi passa molta claror. Els finestrals avui estan tapats amb alabastre i només, el finestral del mig de l'altar, és amb vitralls originals. És preciós. La IRÀIDA, és una passada com explica, bona professional.
- El retaule de l'altar és la peça més important que podem trobar a l'interior de l'església. És una de les millors mostres de l'escultura gòtica catalana. D'alabastre, és de la segona meitat del segle XV. És el darrer retaule d'aquesta tècnica al nostre país i l'únic testimoni conservat de retaules de pedra del realisme flamenc. El constitueixen sòcol i bancal. Format per nombroses peces d'alabastre, procedents de la pedrera de BEUDA (Garrotxa).

- L'alçada total és de 6,56 m. d'alçada. Al mig hi ha la Verge de la Candelera, patrona de la vila. Als costats, 6 pilars en forma de punxa que recorden les torres de la Sagrada Família de Gaudí. El retaule es d'una extraordinària bellesa pel seu treball escultòric,
- Els indicis que s'han trobat del retaule daten del 18 de març de 1452, és del francès PONÇ GASPAR, afincat a Castelló, documentat el juny de 1456 com al constructor del retaule. En l'obra hi treballaren també, l'escultor castellaní ANDREU D'ORTS, en MIQUEL LLOP. La fornícula de la Verge que remata el retaule, data del darrer quart de segle XV(1483-1486) i és de VICENÇ BORRÀS, natural de Figueres.
- En la nau principal, si mirem enlaire, veurem les claus de volta, amb representació d'una sabata, tisores i la coronació de la Verge.

- Les claus de volta són una de les mostres més ben conservades de l'art gòtic que es pot veure a l'església i que moltes vegades passa desapercebuda al visitant, es troba als relleus de les claus on conflueixen els nervis de les voltes. Les més dignes són les dues més properes a la façana, policromades i perfectament cisellades.
- Al costat esquerre de l'altar, a la paret, hi ha un "carrillon" que té uns 300 anys. La Iràida el toca i fa sonar
- El Papa INNOCENCI VIII, va escriure una clàusula per al Bisbe de Girona per donar a l'església el títol de catedral. Però el bisbe no ho va acceptar per qüestions polítiques (S.XV).
- En la portalada de la Santa Maria, veiem els pedestals de les estàtues dels apòstols, on s'hi colpeien els escuts o les inscripcions, que ens permeten distingir els llinatges de les persones que contribuïren més en el finançament d'aquesta part del temple. Aquest desig d'alguns de deixar la seva empremta en l'església parroquial de la vila ens ha proporcionat també un altre element curiós: El primer esglaó de l'escala, fet amb una alternança de pedres blanques i negres. Es va executar per voluntat d'un productor i comerciant de teixits castellaní, FRANCESC VALVERALLA, que així ho va disposar en el seu testament l'agost de 1380.
- Tot això ens ho explica amb molt d'entusiasme i de vegades ironia, la guia IRÀIDA.
- Ens dirigim a una terrassa al costat de l'església, on veiem una bona vista i també podem apreciar una llosa esculpida amb inscripcions jueves, entre altres lloses. Uns llums de llenya on les bases de ferro representen un drac i un ocell volant.
- Tornant a dins de l'església passem per davant d'unes gerres grosses i la guia ens explica que en la part alta de les voltes de la creueria, en els baixants, s'omplia d'àmfores plenes per fer de contrapès. Avui, s'hi ha posat ciment que fa que no perilli el pes l'estructura de l'església.

- Ja sortint, ens explica que en la Guerra dels Francesos l'església va quedar arrasada i cremada fins i tot part del retaule. Durant la Guerra Civil, davant de la portalada de l'església van aixecar una paret d'obra fins a la volta de la porta del "timpà" per protegir-la.
- Sortim i anem a visitar la Presó i la Cúria, edifici gòtic construït vers el 1336 que integrava dues funcions pròpies de la vila medieval: la Cúria, seu del tribunal de justícia i la Presó on ingressaven els condemnats. A la Cúria, a migdia, hi destaca la façana que dona a la plaça de Jaume I (antiga plaça del Gra), amb finestrals gòtics que han estat restaurats, a l'interior notables mènsules de talla. La presó, al nord, té portal adovellat i dues finestres reixades a la façana. A l'interior petites cel·les es distribueixen a l'entorn del pati. s'hi han conservat curiosos grafitos fets pels presoners en diferents èpoques. Veiem una figura d'un guardià vestit d'època que està en la posició de donar un plat de menjar al pres, a través de la finestra. Es va tancar durant el segle XIX i per la guerra civil es va tornar a obrir, fins que en van fer una de nova.
- Acabem de fer un tomb pel poble i marxem cap a PORTBOU a 1/4 de 6. Sortint de Castelló, podem veure el Pont Vell, sobre la Muga, vora de l'antic barri de Sant Marc, en origen s'anomenava Pont Major o Pont Nou, ja que n'hi havia un altra de més antic, desaparegut. Aquest pont medieval de set ulls desiguals, sembla que va esser edificat al segle XIV en temps del comte PERE I. Ha estat reparat en diferents èpoques pels desperfectes de les guerres i aiguats.
- Mirant i badant del paisatge El JOSEP GUÀRDIA ens fa comentaris de la memòria històrica dels republicans en el seu exili.
- Després de la batalles de l'Ebre i del Segre, van sortir i passar per la carretera que nosaltres veiem ara i ells hi passaren fa vuitanta anys, 400 exiliats, direcció a Portbou.
- Estem sorteiant la costa i veiem llocs molt bonics, llàstima que no fa sol. Passem els pobles, Llanga, Cap Ras i Colera entre d'altres.
- Arribem a PORTBOU a les 6. Anem caminant per la pujada amb escales on per tot arreu hi han escrits i poesies de diferents autors. Quan arribem dalt de tot podem veure una gran vista del port i platja, una mica més endavant arribem al cementiri situat al cantó del tallat. Ans d'entrar hi ha un búnquer fet de ferro que en forma de túnel baixa amb unes escales fins arribar al cantó de les roques on hi piquen les onades.

- Des de 1899 es destinà un espai a cementiri catòlic i un altre, a fossar civil, però amb el temps s'han ajuntat dos espais. Aquest cementiri presenta una escultura i una placa commemorativa dedicada al filòsof, assagista i crític literari alemany i de pares jueus WALTER BENJAMIN (Walter Benedix Shönflies Beenjamin) nat a Berlín el 15-7-1892. Considerat un mestre lligat a l'escola de Frankfurt, va morir a Portbou el 1940. Hom pensa que va morir d'una sobredosi de morfina després de travessar, fugint dels nazis, la frontera Franco-Espanyola i d'altra banda es pensa que fou mort per la policia franquista i fins i tot el periodista STUART JEFFRIES en el seu article "DID STALIN KILLERS LIQUIDATE WALTER BENJAMIN "(THE ORSERVER 8 DE JULIOL DE 2003) afirma que fou mort per la policia estalinista.

- Des del cementiri podem veure la serra de l'Albera, on hi va haver els principals passos de sortida dels exiliats: la Jonquera , Le Perthus i Portbou-Cervera- Durant els últims dies de gener de 1939 i primers de febrer, tota la zona fou ocupada per milers de persones que volien creuar la línia fronterera per fugir del franquisme, que finalment, no va poder atrapar aquell contingent de persones en retirada. Després d'instal·lar-se per uns dies en la comarca, la Generalitat de Catalunya, el Govern de la República Espanyola i el Govern Basc, varen agafar el camí de l'exili. El 10 de febrer els franquistes arribaren a la frontera.
- La guia acaba dient que durant els segles XIX i XX a Portbou hi van haver moltes indústries de suro.
- Tornem a baixar per les escales i acabem de fer un repàs dels escrits que ja he citat abans i agafem l'autocar i cap a Figueres a sopar.

- DIA 13

-

- Després d'esmorzar, complet, sortim a 1/4 de 10 cap a la JUNQUERA per visitar EL MUSEU de LA MEMORIAL DE L'EXILI.
- El temps tot tapat amb alguna esclatxa de sol. Bona temperatura.
- Al cap de tres quarts d'hora, arribem a la Jonquera. Després de fer varis tómb per aparcar, trobem el lloc. Són les 10 i tres minuts.
- Anem direcció al carrer Major, on abans era tant sols un camí, on hi van passar tants exiliats, on trobem l'edifici inaugurat el 2008. EL Museu Memorial de L'Exili , carrer Major 43-47.

- El MUME vol ser un espai rememoratiu i de reflexió històrica on l'exemple i el record de tantes vivències personals, col·lectives i polítiques, serveixi de testimoni i aprenentatge per a futures generacions,
- La guia del nostre grup es diu MIREIA. (Anem dos autocars, per això fem dos grups).
- La Jonquera promou la recuperació de la Història i de la Memòria dels Exilis del nostre país, especialment de l'exili Republicà, originat pel desenllaç de la Guerra Civil de 1936-1939.

- Els temes són els següents: art i exili, notícies de l'exili, l'exili i els Mas Media camins d'exili i frontera, records de l'exili, el Camp d'Argelers, Cotlliure i Antonio Machado, Portbou i Walter Benjamin, la Retirada i la Segona Guerra Mundial, Pau Casals i Pompeu Fabra.
- Un dels països on es van acceptar exiliats republicans, va ser Mèxic, i van anar intel·lectuals, músics i amb poder adquisitiu. Veiem una "maleta". Un dels que va marxar, MIQUEL SANTALÓ, al cap de molts anys, un historiador de Girona ANMÓM MARQUÉS, va poder connectar amb la família del Miquel i trobar una maleta que havia fet servir per anar a Mèxic.
- Veiem una sala amb una pissarra negra a tot el voltant on hi ha escrit centenars de noms de la Guerra Civil. Molts ens són coneguts, però n'hi ha un que m'ha fet recordar un article del número 11 de la revista Sàpiens, és el de JOAN PUJOL GARCIA (GARBO) (Barcelona 14-2-1912-Caracas 1988), de nom en clau Britànic GARBO, de nom en clau Alemany ARABER, fou un agent doble català que desenvolupà un paper clau en l'èxit pel desembarcament de Normandia al final de la Segona Guerra Mundial enganyant als alemanys, a Adolf Hitler.
- Les fotografies que veiem en l'interior de MUME són del mateix laboratori de la SS del camp de MANTHAUSEN, els clixés i negatius es van poder conservar perquè uns quants presoners que hi feien de fotògrafs, entre els quals FRANCESC BOIX (Barcelona 1920-Paris 1951), arriscant les seves pròpies vides van treure'ls clandestinament del recinte. Boix, fou l'autor d'algunes de les fotos del fons, participà també en els judicis que es feren al final de la Guerra contra els nazis. El seu testimoni, acusador i les fotografies que es mostraren foren decisives en la condemna d'alguns dels implicats.
- Un altre fotògraf, FRANCESC ABAD, fa una confrontació entre dues fotografies. En una hi ha l'Escala de la Mort de la pedrera de Manthausen. A l'altra, l'escala de la Catedral de Girona per on baixa el dictador Franco amb el seu seguici. ABAD vol que el públic associï les dues imatges, perquè FRANCO fou el responsable de la mort de milers de refugiats REPUBLICANS als camps Nazis, ja que va desentendre's davant de les autoritats alemanyes de la seva sort. Cosa que equivalia a una sentència de mort.

- En veiem moltes més que ens impacten a tots. El que faci una visita en aquest Museu, sagí que entendrà el per què dels catalans.
- El 10 de febrer de 1939, tanquen els passos, posant uns encadenats.
- Acabem la visita del Museu i ens dirigim a la Platja d'Argelers . Son les dotze i cinc. Agafem direcció a Boulou i després ens desviem a Argelers-Cabestany.
- Tota l'estona veiem camps de vinya, però no estan cuidats i plantats com els camps de casa nostra com el Priorat. Passem per "Palau de Vidre". Ja agafem la carretera d'Argelers i Mar. Trobem un cartell que hi diu "PAIS CATALÀ".
- Ens dirigim a les platges, fem una parada prop de la platja (Club Emeraude),ja que les guies la MIREIA I L'EVA (anem dos autocars) s'han endarrerit (no pensem, que ells segueixen l'horari francès). Decidim anar també a dinar, és 1/4 de 2.
- Ens dirigim al Restaurant "LA TAVERNA". És un lloc curiós, està ple i quasi no et pots moure. És com una taverna amb forma de restaurant.
- Parlaré del dinar: d'entrants, una amanida, de segon, daurada amb patates i suquet. Jo i molts dels que anàvem, la daurada no ens va agradar ja que era crua, no es podia menjar. Van acabar-les de cuinar . Jo vaig estar de sort i la meua me la van canviar per dos bistecs poc cuits però molt gustosos i tendres, per cert, les patates molt bones.
- Està molt núvol amb alguna clariana de sol i marxem a 3/4 i 5 de 3.
- Anem ala MATERNITAT D'ELNA i després si no plou, a la Platja d'ARGELERS.
- Entrem a la carretera d'Elna i arribem a la Maternitat de Suïssa, son 1/4 de 4.
- La Maternitat d'ELNA, va ser una institució dedicada a ajudar les dones, sobretot exiliades. Situada en el terme comunal d'Elna, a la comarca del Rosselló (Catalunya Nord), va ser fundada el novembre del 1939 per la suïssa ELISABETH EIDENBENZ.
- Hi van néixer uns 600 nens-nenes, fills de refugiades de la Guerra Civil Espanyola que estaven internades en els camps propers d'Elna. La Maternitat d'Elna era també anomenada la Maternitat Suïssa ja que era obra d'una fundació humanitària d'aquesta nacionalitat, concretament de la Secció del Servei Civil Internacional, anomenada "Cartell d'ajuda Suïssa" als nens de la Guerra Civil Espanyola.
- Va deixar de funcionar el 1944, quan els nazis la van tancar a l'ocupació de França.

- La Maternitat és a 7 Km. a ponent del camp de refugiats d'Argelers, en un palauet que estava abandonat als afores de la ciutat, a l'oest, el CASTELL DE BARDON, fabricant de tabac. El Castell de Bardon és obra de VIGGO DORPHETERSEN, construït el 1900. Restaurar-lo va costar 30.000 francs suïssos, que va aportar l'Associació. El primer nen hi va néixer el 7 de desembre del 1939.
- L'edifici va estar abandonat del 1944 fins que als anys 90 el va adquirir un artesà per establir-hi el seu taller de vitralls. Allà va conèixer el 2001 a GUY-ECKSTEIN, de descendència jueva, que era un dels nens que havia nascut a la Maternitat i li va explicar la història de l'edifici, desconeguda per ell. Junts van decidir buscar l'antiga infermera i el 2002, la història perduda en l'oblit va sortir a la llum. Quan l'Ajuntament d'Elna va decidir fer un homenatge institucional a ELISABETH EIDENBENZ, des de llavors ha rebut diverses distincions internacionals.
- Les mares, víctimes innocents de la retirada i de la segona Guerra Mundial, estaven internades als camps d'Argelers, Sant Cebrià de Rosselló i Ribesaltes.
- Elisabeth era una mestra suïssa que va arribar a Madrid amb 24 anys, el 24-4-1937, com a voluntària de l'Associació d'Ajuda als nens de la Guerra, per ajudar mares i nens durant la Guerra Civil. Formant part d'un enviament d'ajuda humana i material.
- Quan va caure la República es va desplaçar amb els refugiats cap al Rosselló, on la majoria van ser internats. Allà es dedicà a buscar les embarassades dels camps d'internament francesos, va gestionar amb les autoritats franceses els permisos necessaris i va negociar els protocols d'actuació del personal de la Maternitat als camps. El seu camp d'actuació va ser, els camps d'Argelers, San Cebrià i Ribesaltes.
- És un edifici d'estil modernista amb tres plantes i una torre amb vidriera i bastiments de ferro. Dins hi han quadres de pintures amb la cara de l'Elisabeth amb un nadó i un altre d'una mare amb el fill tancats amb una valla de cable espinós, de l'artista J. GARCIA DE FLUVIÀ-1909 i uns dibuixos a la ploma de JOSEP NARRO I CELÉRRIO (BARC. 1902-MÈXIC 1994).

- A la planta hi han fotografies i documents. També en una habitació dos cabassos de roba per llitets amb un vel de teixit blanc i amb una finestra on han posat una serigrafia amb les imatges de l'Elisabeth i la seva companya. Al començament de l'escala i ha un cartell allargat on hi han els noms dels quasi 600 infants que hi van néixer.
- El 14 de juliol del 2004, l'Ajuntament de la Vila va anunciar, l'adquisició de la Maternitat per conservar-ne la memòria

- Anem al CAMP D'ARGELERS. Fou un dels camps de concentració francesos emplaçat entre 1939 i 1941 a la platja de la comuna nord-catalana d'Argelers de la Marenda, organitzat a cuïta-corrents per mantenir controlats els milers de refugiats Republicans Espanyols, molts d'ells Catalans que fugien d'Espanya preveient la imminent victòria del bàndol dels "sublevats" encapçalats per Franco.
- Fou obert el 3 de febrer del 1939 al nord de la platja d'Argelers, just més amunt de la platja dels Pins (Platja de Tamariquer.), Destinat a les tropes republicanes que anaven arribant a França. En condicions molt dures, fred, fam, poll, sarna, prostitució, unes 100.000 persones van arribar-hi en menys de 7 dies. El camp va ser construït en 15 dies i va durar 2 anys, s'hi van construir 300 barraques i s'estima que hi van passar unes 465.000 persones.
- Cal dir que al principi la vida va ser tant cruel, que per protegir-se del fred i dormir, havien de fer forats a la sorra, ficar-se dins i tapar-se amb la mateixa. Produint-se malalties a la pell (sorrinitis) i per veure, l'aigua salada.
- El camp d'Argelers és un lloc important de la Memòria Col·lectiva, el primer gran camp del camí a l'exili. El 1999 en ocasió del 60è aniversari de la retirada, Argelers va homenatjar aquest trist capítol de la història. Es va inaugurar un monòlit allà on comença la platja al costat d'arbres. No dins del camp, i es va batejar una avinguda amb el nom d'avinguda de la retirada del 1939. En aquesta avinguda hi ha precisament, l'anomenat Cementiri d'Argelers, on van ser enterrats els morts en el camp d'Argelers.
- En el Monòlit veiem que el va inaugurar RAUL ROMEVA i hi diu: "A la memòria dels 100.000 republicans espanyols, internats en el camp d'Argelers, després de la retirada del febrer de 1939, la seva desgràcia: haver lluitat per defensar la democràcia i la República contra el feixisme a Espanya de 1935 a 1939."

HOME LLIURE, RECORDA-TE'N

- A l'altra costat sota el Monòlit hi diu: En el dia nacional de l'exili i la deportació, la Generalitat de Catalunya vol recordar totes les persones que, compromeses amb la llibertat i la democràcia es van haver d'exiliar a conseqüència de la Guerra Civil. (1936-1939)

Argelers de la Marenda. 5-2-2017

- Reunits tots els del grup, al mig de la platja, després de fer-nos la Mireia l'explicació de la història" borbons".
- Ara recordo aquesta vivència visual de la platja. Veiem els prop de 140 visitants que ens havíem dispersat per la platja amb les peuades a la sorra, veies i intentaves veure el pànic que tots els exiliats havien passat

- Vàrem sortir amb els cors encongits del lloc. És trist que en la sorra no hi hagin posat cap record memorial.

- Em deixava que els exiliats eren vigilats per senegalesos francesos i les dones havien d'anar amb molta atenció, doncs més d'una la van torturar per abusar d'ella.
- Al començament de la segona Guerra Mundial, l'estat francès va oferir als exiliats que podien marxar a Espanya. Mèxic o a la Legió Francesa.
- A 3/4 de 8, marxem a Figueres a sopar, arribem a 2/4 de 9.

DIA 14

- Després de deixar l'habitació i baixar les maletes al vestíbul de l'hotel, sortim a les 9 i 3 minuts, cap a l'AGULLANA. Està núvol, portem paraigua.

- El municipi va quedar molt afectat per Èxode massiu. Va acollir diferents dependències governamentals, la gent refugiada.
- El Mas Perxés, situat en el terme municipal però separat una mica del poble es va convertir, llavors, en un lloc de refugi que arribà a ser mític, Condicionat per la Generalitat de Catalunya, s'hi van poder instal·lar nombrosos escriptors i intel·lectuals que varen deixar un testimoni escrit molt commovedor de la seva experiència i els seus sentiments en aquells moments tant tràgics.
- El Mas Perxés es va convertir en el gran símbol de l'exili cultural, i el Mas Can Barris la seu de la Presidència de la República Espanyola.
- Deixem la introducció del lloc i continuem veient per on passem, la Riera de Gou i arribem a l'AGULLANA, quan són 3/4 de 10.
- La guia MIREIA, ens explica que Mas Perxés va ser refugi entre intel·lectuals i poetes, Josep Terradellas, Josep Irla, Pompeu Fabra, Mercè Rodoreda, Lluís Companys i José Antonio Aguirre (Lehendakari). En el Mas Can Barris, El President de la República Espanyola Azaña i Negrín.
- Com que és aviat ens esperem i aprofitem per visitar l'església de Santa Maria d'Agullana. Està documentada per primera vegada l'any 1019, en que fou cedida a la canònica de Girona pel bisbe Pere Rotger. Se sap que el 1362 n'eren sufragànies les esglésies de l'Estrada, de La Vajol i de Sant Julià de Torts, i que al segle XIV i posteriors constava al Nomenclàtor de la diòcesi de Girona, dins l'ardiaconat d'Empúries.
- L'edifici que ha arribat als nostres dies, gairebé sense alteracions, no correspon però a l'esmentat 1019, sinó que és obra dels darrers moments del Romànic.

- L'església de dins és tant bonica que uns quants ens animem a fer una petita cantada, un tros de VOS SOU SENYOR. Per cert té molt bona acústica.
- Fem un tomb pel poble ja que tot el trajecte el farem a peu. Passem per Can Parellada. Els llocs oficials, durant la guerra, eren marcats amb un paper escrit i enganxats amb xinxetes o claus. Casa Estela de color blau amb torre i balcó, a sota 1911. Plou, entrem al Casal la Concòrdia, d'estil modernista del any 1892 i reformar el 1912. Va servir d'hospital. L'arquitecte ACEMAR, segons un client del casal. També em diu que és de l'estil del Modernisme Utilitari.
- Continuem a La Vajol i direcció a la Mina Canta (una mina de talc) o de Negrín. Passem veien de lluny el Mas Perxés i el passem de llarg. El poble és interessant . Aparquem l'autocar i a peu, a caminar. Està molt núvol i amb boira espessa.
- Passem el creuament del camí al Coll de LLÍ (el pas que Aguirre i Companys van fer servir per passar la frontera), Trobem uns cartells de camins que indiquen: Mina Canta o de Negrín, Pollancre de la Mina, Can Barris, Font del Perdigó, Le Vajol.
- Nosaltres tirem per l'esquerra, direcció la Mina.
- La guia comenta que el matí del diumenge 5 de febrer del 1939, segons escrits trobats, Negrín i Azaña , varen marxar de Can Barris abans que hi arribessin, tal com havien quedat , Companys i Aguirre al camí del Coll de LLÍ, amb l'ajut d'un guia local. Els dos al veure que no arribaven, van marxar, però a l'arribar al coll (que va dir Companys: ara sí que soc lliure), varen veure que Azaña tornava perquè deia que no podia abandonar la Presidència de la República
- La guia ens explica la història de la Mina. Azaña, olorant que perdrien la guerra, van veure que on Companys i Aguirre eren, tenien un voltants difícils de trobar i on també hi havia una mina amb un edifici, abandonada. Van fer a l'interior en un desnivell d'uns 20 metres per sota del camí on anem , una cambra "acoirassada", i un ascensor per baixar el tresor.

- Aquí amb 100 treballadors espanyols vinguts de Madrid van portar el patrimoni i protegir de la guerra les obres d'art , tresors i pintures del Museu del Prado. Moltes pintures per la seva mida, només van portar la tela pintada.
- El dos de febrer del 1939,van començar a marxar 64 camions per transportar les obres i el tresor a Ginebra. Set van marxar el dia 4, i dels set, un no va poder passar la frontera i els quadres que hi anaven, mai, s'han pogut localitzar. Es diu que Negrín tenia la il·lusió de fer una exposició a Ginebra de tot el tresor artístic.

- Després de veure l'edifici de la Mina Canta amb la guia ens dirigim al camí que dona sota l'edifici, els "pollancres de la Mina" on hi ha la boca d'un túnel de la mina tancada amb barrots.
- Després de la Guerra, Franco va voler arribar en un acord a Ginebra per fer una exposició de tot el tresor artístic, a canvi de recuperar-lo per portar-lo a Espanya, fent veure que ell havia salvat el tresor.
- Acabem la visita de la Mina Canta (per cert no he aclarit lo de Canta), i tornem camí avall. Comença a plovisquejar, com més avall, més plou (portem paraigua) i tenim molta boira. Entre una cosa i l'altra arribem força xops. Ens acomiadem de les guies Mireia i Eva. Son 2/4 de 2.
- Marxem a 2/4 i cinc de 2 a dinar a l'hotel de Figueres. Tenim dinar de "DE COMIAT" a la sala de banquets. TOT MOLT BÓ.
- Després de dinar i amb la panxa ben plena recollim les maletes i marxem cap a casa, LLeida. A 1/4 de 8 parem a l'àrea Europotrak , a fer.....i a 2/4 de 8 continuem. A 1/4 de 9, arribem a Lleida. Plou.
- HA ESTAT UN VIATGE MOLT INTERESSANT. Un 10 pel Josep Guardia, La Iràida, Mireia i l'Eva, i un 20 per les organitzadores i... el xofer.
- Afegeixo: La Guerra Civil Espanyola es va desfermar el juliol de 1936 a causa del cop d'estat que va encapçalar una part de l'exercit sublevat amb el suport dels sectors més reaccionaris de la societat espanyola. L'objectiu era enderrocar l'Ordre Constitucional de la Segona República Espanyola.
- Es calcula que hi van haver entre 600.000 i 700.000 víctimes (inclosos els fronts de guerra i la repressió a les rereguardes)
- La derrota Republicana, a inici del 1939, va comportar que entre 470.000i 480.000 persones haguessin d'emprendre el camí de l'exili. Una proporció considerable dels desplaçats, després de molts sofriments i penúries, es van instal·lar majoritàriament a França i a diversos països llatinoamericans.
- EXILI : Pena, que consisteix a fer sortir algú de la seva pàtria amb prohibició d'entrar-hi. Fou condemnat a l'exili / fig. Obligació de viure fora d'un lloc, lluny d'una persona que hom enyora - sojorn obligat fora de la Pàtria.

(Diccionari General de la Llengua Catalana - Pompeu Fabra- filòsof català (Barcelona 1868-Prada 1948).

Hem tingut un xofer molt eficient, pacient pels llocs que hem passat, complicats i un manetes per a la solució del vidre trencat per les branques dels llocs que hem circulat. Fantàstic !!!

GUERRIS ROFES